

Η Τουρκία και η νέα Μέση Ανατολή

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Δύο έτη μετά την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς, η οποία οδήγησε σε ένα ντόμινο καταλυτικών αλλαγών σε όλη τη Μέση Ανατολή, η τουρκική διπλωματία εξακολουθεί να αναζητεί ένα νέο πεδίο ισορροπίας. Δεν πρέπει να ξεχνά κανείς ότι της επιθέσεως είχε προηγηθεί η προσπάθεια της Τουρκίας να άρει την περιφερειακή της απομόνωση και να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με κράτη όπως η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Αίγυπτος αλλά και το Ισραήλ. Μερικές μόνο εβδομάδες πριν από την επίθεση της Χαμάς, οι τουρκοϊσραηλινές σχέσεις έδειχναν να εισέρχονται σε νέα εποχή. Η συνάντηση Ερντογάν - Νετανιάχου στη Νέα Υόρκη, στο περιθώριο της Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ, εθεωρείτο προοίμιο μιας δυναμικής αποκαταστάσεως των διμερών σχέσεων. Η εκτίμηση ότι η κρίση που προκάλεσε η επίθεση της 7ης Οκτωβρίου 2023 θα ήταν μόνο παροδική συνέβαλε στην εφεκτική στάση της Τουρκίας κατά τις πρώτες εβδομάδες μετά την επίθεση, αλλά διαψεύστηκε από τις εξελίξεις. Η βαθμιαία σκλήρυνση της στάσεως της Τουρκίας κατά του Ισραήλ και η αμέριστη συμπαράσταση προς τους Παλαιστίνιους εν πολλοίς περιορίστηκαν σε λεκτικά σχήματα και δεν μεταφράστηκαν σε κάτι απτό. Έχοντας καλλιεργήσει μεγάλες προσδοκίες για τον περιφερειακό της ρόλο και το ενδιαφέρον της για το Παλαιστινιακό, η τουρκική κυβέρνηση απογοήτευσε πολλούς των υποστηρικτών της στη Μέση Ανατολή.

Επιπλέον το στρατηγικό κενό που δημιούργησαν τα σοβαρά πλήγματα που δέχθηκαν η Χεζμπολάχ και το Ιράν από τις ισραηλινές επιθέσεις φαίνεται ότι καλύφθηκε κυρίως από τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και κατά δεύτερο λόγο από την Τουρκία. Ακόμη και η αλλαγή καθεστώτος στη Συρία, η

οποία χαρακτηρίστηκε από κάποιους ως μείζων τουρκική επιτυχία, αναδεικνύει ευκαιρίες αλλά και κινδύνους για την τουρκική εξωτερική πολιτική, καθώς η Συρία αναδεικνύεται σε πεδίο τουρκοϊσραηλινού ανταγωνισμού. Η νέα θητεία του αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ φαίνεται ότι ερμηνεύεται από την τουρκική διπλωματία ως ευκαιρία να αποκατασταθούν οι αμερικανοτουρκικές σχέσεις και να καλλιεργηθεί η διμερής συνεργασία στη Μέση Ανατολή. Η προθυμία, ωστόσο, της τουρκικής κυβέρνησεως να συνεργαστεί με την κυβέρνηση Τραμπ για την υλοποίηση των σχεδίων της για τη Γάζα και τη Μέση Ανατολή εν γένει περιορίζεται από τα δραματικά γεγονότα στη Γάζα.

Με την τουρκική κοινή γνώμη να διάκειται αναφανδόν υπέρ των Παλαιστίνιων ανεξαρτίτως ιδεολογικών και πολιτικών καταβολών, θα ήταν πολιτική αυτοκτονία για οποιονδήποτε τούρκο πολιτικό να εμφανιστεί ως εντολοδόχος και εκτελεστής των αμερικανικών σχεδίων για τη Γάζα και τη Μέση Ανατολή. Πολλώ δε μάλλον για τον πρόεδρο της Τουρκίας, ο οποίος επί μακρόν επεδίωξε να εκφράσει πολιτικώς την αντίθεση και αντίσταση του ισλαμικού κόσμου εις βάρος των δυτικών σχεδίων για την αναμόρφωση της Μέσης Ανατολής. Η συμμετοχή στις πρωτοβουλίες αυτές και κρατών όπως η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και η Αίγυπτος μπορεί να επιμερίζει το πολιτικό κόστος, υπογραμμίζει όμως, επίσης, ότι οι προσδοκίες που η τουρκική διπλωματία καλλιεργήσε για τον ρόλο της στη Μέση Ανατολή απεδείχθησαν υπερβολικές.

Ο Ιωάννης Ν. Γρηγοριάδης είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοικήσεως του Πανεπιστημίου Μπάλκεντ και επικεφαλής του Προγράμματος Τουρκίας του ΕΛΙΑΜΕΠ.